

# De Ekster in de Eempolders

Jan Mooij



Eempolder 22 september 2021 | Doortje van Dijk

Behalve de bekende weidevogels zien wij in de Eempolders natuurlijk ook allerlei soorten die niet speciaal aan weidegebieden zijn gebonden. Een van die soorten is de Ekster (*Pica pica*). De Ekster komt overal voor waar voldoende bomen staan om een nest te kunnen bouwen, maar niet in grote gesloten bossen. In de Eempolders zien wij vaak Eksters rond boerderijen, maar ook langs de randen van de polders. De open weidegebieden lijken ongeschikt voor deze soort, maar zo nu en dan zien we ze daar wel.

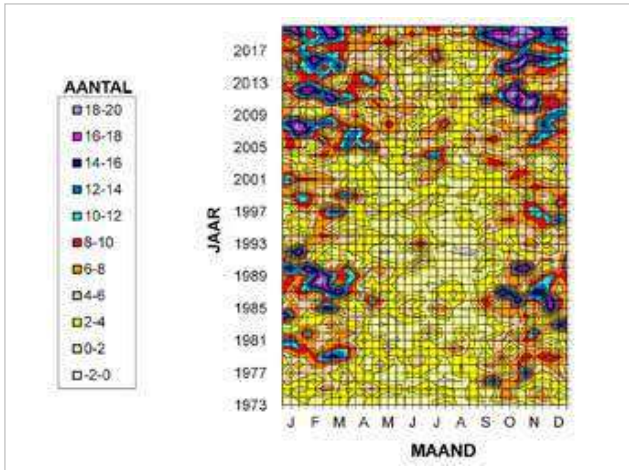
Uit de grafieken 1 en 2 blijkt dat er bij de start van de tellingen al Eksters aanwezig waren. Er waren toen nog geen boerderijen in de polders dus dit moeten vooral vogels zijn geweest die langs de randen van het gebied broedden. Tot het begin van de landinrichting in 1990 lopen de aantallen geleidelijk op. Deze toename is in telgebied Zuid het grootst. Dat is overigens in tegenstelling tot de landelijke trend, die in die tijd op een duidelijke afname wijst. Gedurende de landinrichting rond 1990 blijken de waargenomen aantallen ongeveer te halveren. Is dat het effect van verstoring door alle werkzaamheden? Op zich lijkt dat niet voor de hand te liggen. Broedvogels kunnen inderdaad verstoord worden, maar de Eksters broedden in die tijd hoofdzakelijk buiten de polders. Rond 1995 nemen de aantallen toe, blijven dan stabiel om vanaf 2005 weer te stijgen. Hier lijkt de invloed

van de steeds groter wordende bomen rond de inmiddels gebouwde boerderijen de meest aannemelijke verklaring. Daarna schommelen ze sterk tot 2015. Dan beginnen de totale aantallen opnieuw sterk te stijgen.

Het opvallende bij deze laatste stijging is dat hij alleen in de Oostermeent optreedt. Figuur 3 laat zien dat in het telgebied Noord de aantallen de laatste tien jaar constant blijven en dat ze in Zuid na een piek rond 2010 onmiskenbaar afnemen. Hoe verklaren we deze ontwikkeling? Er is de laatste jaren wel wat veranderd in de Oostermeent. Om de aantrekkelijkheid als weidevogelgebied te verhogen zijn de meeste van de weinige bomen in de Oostermeent gekapt, zodat het gebied opener is geworden. Eksters hebben bomen nodig om te broeden, ook voor de dekking. Kappen van bomen is

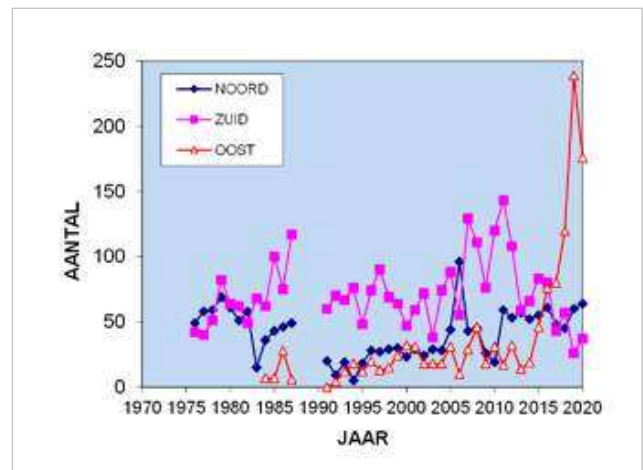
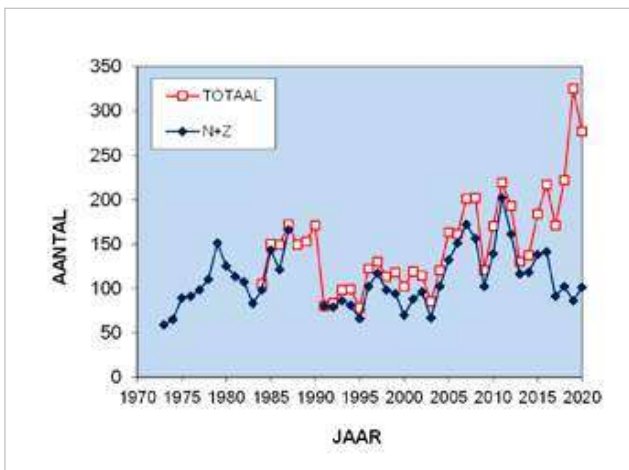
daarom nu net de meest voor de hand liggende manier om het aantal Eksters te verminderen. Als verklaring voor een toename lijkt dit daarom ongeschikt.

Het weer in Zuid verschilt niet wezenlijk van dat in de Oostermeent, dus de veranderingen kunnen zeker niet aan het klimaat worden toegeschreven. In Nederland heeft de Ekster de neiging om af te nemen op het platteland en toe te nemen in stedelijk gebied. Het ligt voor de hand om de Eempolders als platteland te karakteriseren. Dat is natuurlijk ook zo, maar langs de rand bevindt zich een aantal woonwijken. De afgelopen jaren zijn de weilanden ten westen van de A27, aan de overkant van de Oostermeent, geleidelijk bebouwd. Waarschijnlijk is de begroeiing in deze wijken inmiddels geschikt geworden om als broedplaats voor Eksters te dienen.



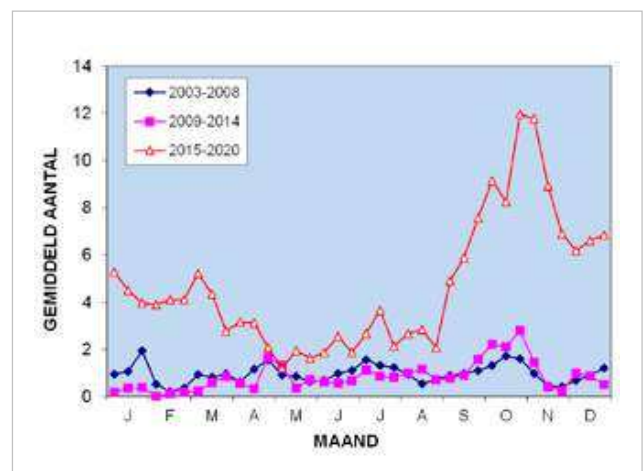
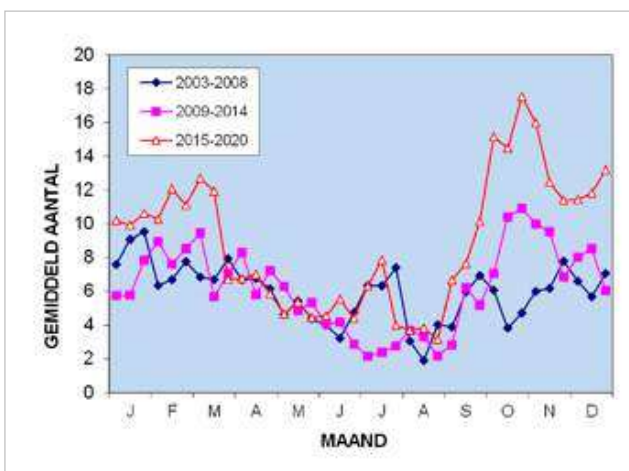
Grafiek 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de Ekster.

Ekster | Jeannette Tas



Grafiek 2. Totaal aantal getelde Eksters per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostmeent, de rode lijn de totale aantallen.

Grafiek 3. Gemiddeld aantal Eksters per jaar voor de drie telgebieden.



Grafiek 4. Gemiddeld aantal Eksters per decade voor de laatste drie periodes van zes jaar.

Grafiek 5. Gemiddeld aantal Eksters per decade in het telgebied Oost voor de laatste drie periodes van zes jaar.



Ekster | Jan van Gastel

Het lijkt dat deze Eksters regelmatig foerageren in de Oostermeent.

De afname van de aantallen in telgebied Zuid is ook opvallend groot. Deze afname zien we gedurende het hele jaar, zowel in de broedtijd als daarbuiten. Dit lijkt moeilijker te verklaren. De omgeving is hier niet opvallend veranderd. Ook de begroeiing rond de boerderijen lijkt ongeveer gelijk gebleven. Een bekend probleem voor de Ekster is het verschijnen van de Havik. Er zijn echter nauwelijks waarnemingen van de Havik in telgebied Zuid. Het aantal waarnemingen van de Havik is bovendien de laatste jaren eerder afgenomen dan toegenomen.

De verdeling over het jaar voor de laatste drie periodes van zes jaar wordt gegeven in grafiek 4. We zien dat de toename van de laatste jaren vooral in het najaar en wat minder in het begin van het jaar optreedt. In figuur 5 staat de verdeling voor de

Oostermeent. Hier waren de aantallen voor 2015 gedurende het hele jaar laag en min of meer constant.

Tussen maart en september blijven de aantallen stabiel. Opvallend is dat de aantallen vanaf september sterk toenemen. De broedtijd van de Ekster duurt tot begin juni. Daarna worden de jongen nog een tijdje buiten het nest gevoerd. Er is in juli wel een klein piekje in de aantallen, maar de echte toename begint duidelijk later. Dit betekent dat pas in het najaar flinke aantallen Eksters de polders intrekken. Volwassen Eksters schijnen het hele jaar in hun territorium te blijven. Het betreft hier dus waarschijnlijk jonge vogels die nog geen territorium hebben. Na verloop van tijd moeten ze op zoek naar een eigen broedterritorium. Gezien het gebrek aan bomen in de Oostermeent zijn ze gedwongen om daar buiten de polder naar op zoek te gaan en ze verdwijnen daarom uit ons beeld.

#### Literatuur

- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken (red.), 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. VWG het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/ Utrecht.
- Van Manen, W., 2018. Ekster *Pica pica*. Sovon Vogelatlas van Nederland: 394-395. Kosmos Uitgevers, Utrecht-Antwerpen.